

Kıbrıs Hadisesi

Birkaç gündenberi ajans haberleri Kıbrıs adasında bir kıyam hareketinden bahsetmektedir. Dün Kıbrıs muhabirimizden aldığımız hususi bir haberde bu kıyamın vüs'at ve mahiyeti hakkında şayanı dikkat malumat verilmektedir. Aynı yir mi birinci günü akşamın onuna doğru adanın merkezi olan Lefkoşa'da altı bin kadar Rum toplanarak şehirden iki kilometre uzakta bulunan Valinin ikametgâhına gitmişler ve komiserle beraber yemekle bulunan valiyi dışarı çıkmağa davet etmişler. Vali bu davete icabet etmeyince, konağı ateşe vermişler ve vali ile hükümet memurlarına ait olan sekiz otomobili de yakmışlar. Vali konağının etrafındaki büyük ve itina ile yetiştirilmiş çam ormanının kâmilen kül olduğu bildirilmektedir.

Kıbrıs Rumları arasında adanın İngilizler tarafından işgali tarihi olan 1878 senesindenberi Yunanistana ilhak için bir cereyan vardır. Kıbrıs adasının idaresi, Berlin kongresinin içtiması arifesinde İngiltere ile Babıali arasında imzalanan hususi bir itilâfname ile İngiltere'ye terk edilmişti. Adadaki Osmanlı hukuku baki kalıyor, Kıbrıs seknesi Osmanlı tebaası telâkki ediliyor ve Rusya, Berlin kongresinde elde ettiği Batum, Kars ve Ardahan Osmanlı hükûmetine iade edecek olursa, İngiltere de Kıbrıs Babıaliye geri vermesi taahhüt ediyordu. Kıbrısın bu tarzı idaresi harbi umumiye kadar devam etti. Harbi umumiye Osmanlı hükûmeti İngiltere'nin muarız olan devletler sırasına geçmez, İngiltere Kıbrıs üzerindeki nazari hukuku hükûmranıyı ilga etti, ve nihayet Lozan sulhunu müteakip ada İngiliz müstemelesi oldu.

Kıbrıs İngiltere'nin "Muvakkat", kaydı ile işgali altında bulunduğu seneler zarfında da Rumlar arasında ilhak cereyanları epeyce kuvvetli idi. Bu zamanlar, Rumlar, her vesileden istifade adanın Yunanistana ilhakını talep ettikçe, İngilizler şu cevabı veriyorlardı:

— Kıbrıs adasının sahibi Osmanlı devletidir. İngiltere adayı muvakkaten işgal ediyor. Eğer tahliye zarureti hasıl olursa, Kıbrıs adası ancak sahibi olan Osmanlı devletine iade edilebilir.

İngiliz hükûmeti bu cevabı Kıbrıs Rumlarını, İngiliz idaresine katlanmak ve yahut ta Osmanlı idaresine geçmek şıklarından birini tercih etmek karşısında bırakıyordu. Harbi umumi içinde İngiltere bir çok defalar Yunanistanı itilâf devletleri tarafına harbe iştirak ettirmişti. İngiltere'nin Yunanistanı satın almak için ileri sürdüğü teklifler arasında Kıbrıs adasının Yunanistana terki de vardı. Fakat Kral Kostantin, bu teklifi reddettiğinden Kıbrıs İngiliz idaresinde kaldı. Bununla beraber, İngiltere'nin bu vesile ile Kıbrıs adasını Yunanistana terk etmeye razı olması, adadaki Rumları pek ziyade ümid düşürdü ve ilhak taraftarlarını takviye etti.

Bir taraftan harbi umumi içinde yapılan bu teklifin uyandırdığı ümitler, diğer taraftan adanın muvakkat işgal altında bulunmakta olduğu gibi tevillerin zail olması ve nihayet son birkaç senedenberi bütün ziraat memleketlerini kasıp kavuran buhranın Kıbrıs'taki elim tecellileri - bütün bu âmiller birleşerek Kıbrıs'taki müessif hâdise vücude gelmiştir.

Kıbrıs ihtilâli İngiltere gibi muazzam bir devlet için bir bardak suda fırtına kabilindedir. Dört tarafı denizle muhat küçük bir adada çıkan herhangi hareketi tenkil etmek İngiltere için isten bile değildir. Fakat ne de olsa, İngiliz müstemeleciliği için büyük bir lekedir. Esasen bir avuç ihtilâlcinin maksadı İngiliz kudretine rağmen adanın siyasi vaziyetini değiştirmek değil, medeni cihanın efkârı umumiyesini adadaki feci vaziyete celbetmekten ibarettir. Bu itibarla kıyam hareketi muvaffak olmuş sayılabilir. Vergiler ağırdır. İngiliz memurlarının maaşları çok yüksektir. Hükûmet zürran vaziyetini tevin etmek için bir çare bile aramıyor. Rumlar maarif, din ve hayır işlerinde nisbi bir muhtariyeti haiz iken, Türklerin bu cemaat işleri de tamamen İngilizlerin elindedir. Daha geçenlerde Kıbrıs'taki Türk lisesine bir İngiliz müdür tayin edildi. Evkafın idaresine müslümanlar karıştırılmıyor. Türklerden Yunanistan ve Bulgaristandaki akaliyetlerin hak oldukları hukuk bile inkâr edilmektedir. Kıbrıs'taki Türkler bu şikâyetlerini dinleyecek bir merci bulamıyorlar. Kıbrıs'taki yüksek İngiliz memurları kendilerine alet ettikleri birkaç dejenere ile bir müstemele halkının dahi tahammül edemeyeceği bir tahakküm siyasi tetik etmektedirler.

Bu badirede Yunan komşumuz sözünü söylemiştir: İngiltere ile Yunanistan arasında bir Kıbrıs meselesi yoktur. Biz de aynı şeyi söyleyebiliriz: Türkiye ile İngiltere arasında bir Kıbrıs meselesi mevcut

Gazi Hazretlerinin Balkanlılara hitabesi M. Litvinof geldi ve Ankaraya gitti

M. Litvinof Yoldaş dün sabah geldi ve akşam Ankaraya gitti

Rus Hariciye komiseri gazetemize Türk - Rus münasebatı etrafında hararetli ve dikkate şayan beyanatta bulunmuştur.

Rus Hariciye komiseri dün Vilâyet ve Kolordu dairelerine giderek ziyaretleri iade etti

Büyük komşumuz Sovyet Rusya'nın çok kıymetli Hariciye komiseri aziz dostumuz M. Litvinof ve refikaları Madam Litvinof, Sovyet Bandıralı İliç

vapurile dün sabah saat 9,5 da şehrimize vâsil olmuşlardır. İstikbal Aziz misafirimizi İstanbul Kara sularında hükûmetimiz

namına karşılamak üzere Protokol umum müdür muavini Kudret ve Hariciye vekili namına kalemi mahsus müdürü (Devamı 6 ncı sahifede)

Balkan konferansının kapanış celsesi çok heyecanlı olmuştur

Gazi Hz.nin fransızca irad ettikleri nutkun her cümlesi Balkanlılar tarafından şiddetle ve dakikalarca alkışlanmıştır

Siyasî komisyonun ihzar ettiği mukarrerat kabul edildi

ANKARA, 26 (Telefonla) — İkinci Balkan konferansının bugün öğleden sonra Büyük Millet Meclisinde aktığı son celse kahraman ve sulhu seven Ankaralıların kıymetli bir sahife işgali etti. Gazi Hz. konferansa iştirak eden altı Balkan milletine mensup murahhasları, gazetecileri ve konferansa müşahit sıfatıyla iştirak eden zevatı içtima salonunda kabul ederek ayrı ayrı ellerini sıktı.

Gazi Hz. kürsüde..

Bu takdim merasimini müteakip murahhaslar kendilerine ayrılan sıralarda yer aldılar. Reisiçümhur Hz. kürsüye geldi ve nutkunu Fransızca olarak irat etti. Salonda yükselen alkışlar arasında yer yer kesilen bu nutuk müdafaa edilen büyük davanın kudretli bir tahli ve yepyeni bir vatan kurup Gazi Mustafa Kemal'in bu dava etrafından cihana hitap eden bir beyanamesi idi.

Hariciye Vekili Tevfik Rüşü Bin Ankaraya muvasalatı

Saloncu dolduran Balkanlılar Gaziyi doya doya seyrettiler ve dinlediler.

"Yaşa, varo!"

İçtima salonuna hâkim olan heyet değildi ve olamaz. Ancak Kıbrısın siyasi veya idari vaziyeti ister değışsin, ister değışmesin, oradaki yetmiş bin arkadaşımızın mukadderatı ile yakından alakadar olduğumuz söylesek, mazur görülmeliyiz.

can o kadar bariz ve derindi ki, aziz Gazi: "Milletlerinize benden harareti muhabbetler, samimi dostluklar götürünüz. Ben sizi ve sizde asil milletimizi (Devamı 6 ncı sahifede)

namzedi nazaretle de bakılabilir. Bunun içinâir ki, Kıbrıs'taki kanlı hâdiselerin akislerini biz de burada kalplerimizde duyduk.

Ahmet ŞUKRU

Gazi Hz.nin Balkanlılara Hitabesi..

Balkan milletleri içti mai, siyasi ne çehre arzederlerse etsinler onların Orta Asya'dan gelmiş aynı kandan yakın soylardan müsterek cetleri olduğunu unutmamak lâzımdır.

ANKARA, 26.A.A. — Balkan murahhasları ve gazetecileri bu gün saat 15 te Büyük Millet Meclisi umumi içtima salonunda Reisiçümhur Hazretleri tarafından ayrı ayrı kabul edilmişlerdir. Kabulü müteakip Reisiçümhur Hazretleri murahhaslara hitaben aşağıdaki nutku irat buyurmuşlardır:

" Hanımlar ve Efendiler, Balkan milletlerinin birliğine çalışan kıymetli murahhasların huzurunda bulunmaktan ve onları muhabbetle selâmlamaktan duyduğum bahtiyarlık çok büyüktür. Balkan milletleri bugün Arnavutluk, Bulgaristan, Romanya, Yunanistan, Yugoslavya ve Türkiye gibi müstakim siyasi mevcudiyetler halinde bulunuyorlar. Bütün bu devletlerin sahipleri olan milletler (Devamı 6 ncı sahifede)

İstanbul-Edirne telefonu

Bu yeni hat ta umuma açıldı

Yalova ile dün konuştu

Ankara - İstanbul - Sofya telefon hattı ümit edilmeyen bir rûbete mazhar olmuştur.

Posta idaresi telefon işlerine verdiği ehemmiyetin bir delili olarak yeni bir telefon hattını daha umuma açmıştır. Bu yeni hat İstanbul - Edirne telefon hattıdır.

Posta idaresi Edirne hattının bütün tertibatını ikmal ettikten sonra işletmeye açmıştır. İstanbul - Edirne arasında bir mükâleme ücreti 75 kuruş olarak tesbit edilmiştir. Yeni hattın çok rağbet göreceği ümit edilmektedir.

Yalova ile de konuşuluyor

İstanbul - Yalova telefon hattının tesis edildiğini yazmıştık.

Dün sabah matbaamız telefon santralı, tahrir heyeti odasına haber verdi:

— Yalova sizinle görüşmek istiyor!

— Allo, allo... Burası Yalova!

— Burası Milliyet matbaası.

— Sizi arayorduk.

— Teşekkür ederiz. Kiminle teşerrüf ediyoruz? Buyurunuz!

— Burası Yalova posta ve telegraf, telefon müdüriyeti. Bendeniz müdür Cemal.

— Memnun olduk Efendim.

Yalova ile çok güzel konuşuyorduk. Sesler çok vazih duyuluyordu.

Adeta matbaada dahili telefon ile görüşüyor gibiydik. Cemal Beye, bu rada yazdan kalma sıcak bir gün olduğunu sorduk. Dedi ki:

— Burası da tıbbi yaz. Yeşil ve zümrüt Yalova'nın güzelliğine doyumuyor."

Bundan sonra Cemal Bey bütün arkadaşlara selâm gönderdi ve Yalova telefon hakkında yazdığımız yazılardan çok memnun ve müteşekkîr olduğunu arkadaşları namına söyledi. Muhaberemiz bitti.

Her sene Veremden binlerce vatandaş ölüyor. Cümhuriyet bayramı olan 29 Teşrinievvel perşembe, Verem mücadele günüdür. Ken dinizi, çocuklarınızı, muhiti nizi tehdit eden tehlikeyi tahdit için senede bir lira vererek aza yazınız. Sene de bir lira ayda 9 kuruş bile etmez.

Kıbrısın büyük limanlarından Limassol

Karışıklık yer yer devam ediyor

Kıbrıs Rumları İngiliz valisinin sarayını nasıl yaktılar?

Kıbrıs muhabirimizin gönderdiği şayanı dikkat tafsilât ve Taymsin mühim bir makalesi

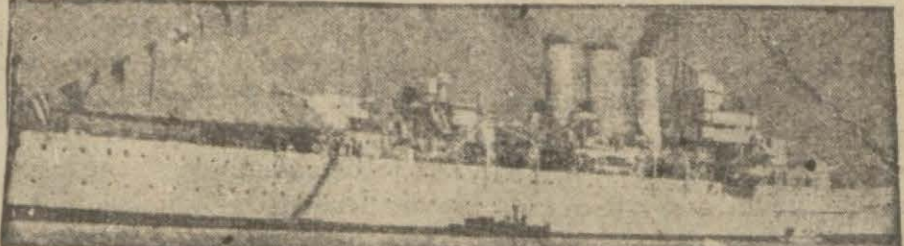
[Son gelen telgraf haberlerine nazaran, Kıbrıs'ta vaziyet elân karışıklığını mahafaza etmektedir. İngilizlerin Kahire ve Maltadan gönderdikleri kuvvetlere rağmen taşkın lığın önüne geçilememiş olması, vaziyetin çok vahim safhalar geçirmiş olduğuna delildir. Dün Kıbrıs muhabirimizden aldığımız malumat kıyamın nasıl başladığını göstermektedir.]

Lefkoşa 22 (Hususi muhabirimiz den)—Rumlarla hükûmet arasındaki gerginlik hâd bir dereceye girmiştir. 21 Teşrinievvel saat 10 sularında altı bin kişi kadar Rum Vali tepesine gittiler. İngiliz bayrağını indirdiler ve yerine Yunan bayrağı çektiler. Vali Storrs yetmekte idi. Lefkoşa komiseri yanında idi. Bu cemmi gafir: "Valiyi isteyeceğimize, diye bağırıyorlardı. Vali görü-

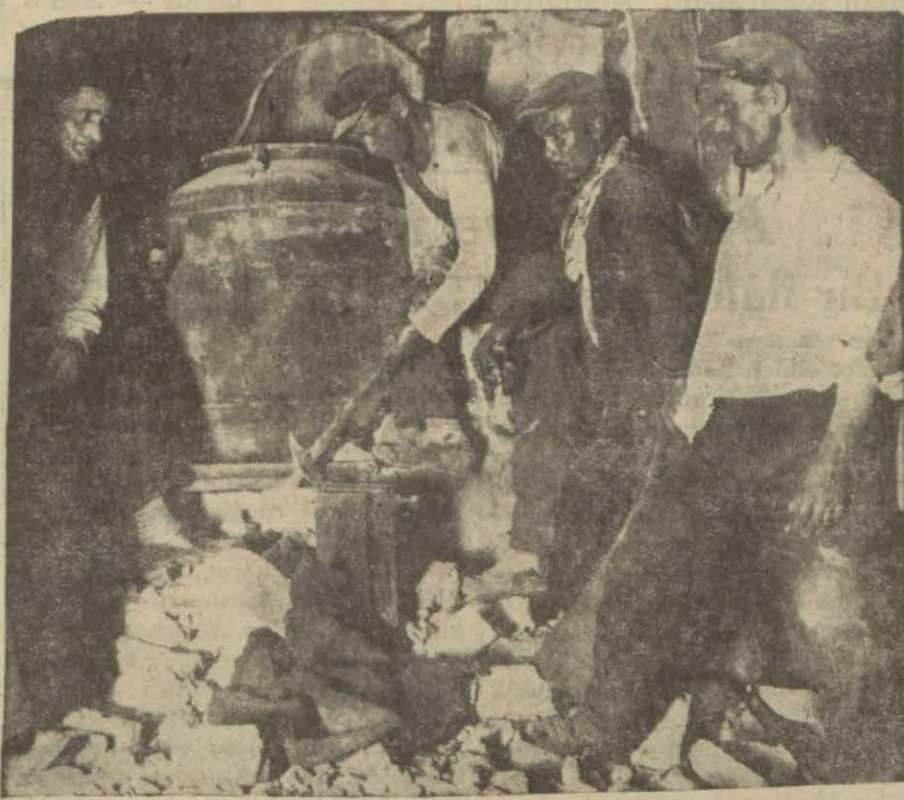
medi. Bunun üzerine orada bulunan otomobilleri devirdiler. Benzin aldılar ve hem sekiz otomobili, hem vilâyet konağını ateşlediler. Bir an içinde yangın hasıl oldu ve koca bir na ve civarında bulunan orman kül haline getirildi.

Vali güçlüğü ve büyük bir korku içinde kaçabildi ve "Baf, kapısı kışkırtma gelebildi. Lefkoşa bu and, çok büyük bir karışıklık içindedir. Rumlar polisle vuruştular. Polisten 18, Rumlardan 24 kadar yaralı vardır. Polemiyadan 2 otomobil asker celbedildi. Hükûmet kuvveti zayıftır. Bu kadar harekete rağmen Rumlar den tevkif edilen yoktur. Türkler bitaraf kaldılar. Rum yaralılarından bir genç öldü. Bu dakikada cenazesi büyük bir nümayişle kaldırılıyor. Polis tezahürata mâni olamıyor. Yarı ne olacağını bilmiyorum. Fakat vaziyet vahimdir. Orfi idare ilân edilmektedir.

Son vaziyet LEFKOŞA, 25 (A.A.) — Kolomba kruvazörü bu sabah Famağustaya gelmiş ve bir müfreze bahariye askeri karaya çıkarmıştır. Dün (Devamı 6 ncı sahifede)

Kıyamı bastırmak için Kıbrıs'a gönderilen London kruvazörü

Amele, kazanı meydana çıkarmak için yer altındaki duvarları yıkıyor

Yer altında büyük bir rakı fabrikası

Dün şehrimizde iki mühim kaçakçılık vak'ası meydana çıkarılmış, failleri yakalanmıştır. Bu kaçakçılıklardan birisi rakı dîgeri de esrar kaçaklığıdır. Rakı kaçaklığı vak'ası Kumkapıda olmuştur. Burada tamamen Amerikancı muazzam bir rakı fabrikası keşfedil-

miş ve yeraltındaki bu muazzam fabrikada 1500 kilo rakı, 20000 kilo cibre, iki yüz çuval kuru üzüm, kocaman bir kazan ve imbik bulunmuştur. Bu gizli yeraltı fabrikasının sahibi Sir keci Yorgi isimindeki şahıstır. Bu adam evinin matbah ta (Devamı 6 ncı sahifede)

